

2. Наташев А.Е. Основы теории исправительно-трудового права / А.Е. Наташев, Н.А. Стручков. – М.: Юрид. лит., 1967. – 191 с.
3. Стручков Н.А. Советская исправительно-трудовая политика и ее роль в борьбе с преступностью / Н.А. Стручков. – Саратов: Изд-во Саратовского университета, 1970. – 191 с.
4. Богатирьев І.Г. Кримінальні покарання, не пов'язані з позбавленням волі (теорія і практика їх виконання кримінально-виконавчою інспекцією): дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.08 / Богатирьев Иван Григорович. – К.: Київський національний університет внутрішніх справ, 2006. – 383 с.
5. Филимонов О.В. Посткриминальный контроль: (Теоретические основы правового регулирования) / Филимонов О.В. – Томск: Изд-во Том. ун-та, 1991. – 180 с.
6. Музеник А.К. Условное осуждение и отсрочка исполнения приговора / Музеник А.К., Уткин В.А., Филимонов О.В. – Томск: Изд-во Том. ун-та, 1990. – 173 с.
7. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления: [курс лекций] / Атаманчук Григорий Васильевич. – 4-е изд., стер. – М.: Омега-Л, 2006. – 399 с.
8. Агзамов И.М. Условное осуждение (проблемы правовой регламентации и исполнения): дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.08. / Агзамов Ильдар Марсович. – М., 2005 – 171 с.
9. Шкадюк В.Д. Організація виконання покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, здійснення контролю за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, та звільнених від відбування покарання вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до трьох років: [методичний посібник] / За заг. ред. Калашник Н.Г. – К.: ДКВСУ, 2007. – 242 с.
10. Романова В.П. Условное осуждение: уголовно-правовой и криминологические аспекты: дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / Романова Вера Петровна. – М., 2004. – 253 с.
11. Яковець І.С. Проблемні питання практичного здійснення контролю за поведінкою осіб, звільнених від відбування покарання з випробуванням, на яких судом не покладено обов'язки // Проблеми запобігання злочинності в органах і установах виконання покарань: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (Чернігів, 21 грудня 2006 р.). – Чернігів, 2007. – С. 168-172.

УДК 343.819.1

ЗАХОДИ СПЕЦІАЛЬНОГО ТА ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАПОБІГАННЯ ВЧИНЕННЮ ЗЛОЧИНІВ У КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧИХ УСТАНОВАХ ВІДКРИТОГО ТИПУ

Зубов Д.О., здобувач

*Навчально-науковий інститут права та масових комунікацій
Харківського національного університету внутрішніх справ*

У статті автором розглядаються заходи спеціального та індивідуального запобігання вчиненню злочинів у кримінально-виконавчих установах відкритого типу.

Ключові слова: запобігання, злочини, кримінально-виконавчі установи відкритого типу, обмеження волі.

Зубов Д.О. МЕРЫ СПЕЦИАЛЬНОГО И ИНДИВИДУАЛЬНОГО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ СОВЕРШЕНИЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ В УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ ОТКРЫТОГО ТИПА / Харьковский национальный университет внутренних дел, Украина

В статье автором рассматриваются меры специального и индивидуального предупреждения совершения преступлений в уголовно-исполнительных учреждениях открытого типа.

Ключевые слова: предупреждение, преступления, уголовно-исполнительные учреждения открытого типа, ограничение свободы.

Zubov, D.O. THE MEASURES OF SPECIAL AND INDIVIDUAL CRIME PREVENTION AT THE OPEN-TYPE CRIMINAL-EXECUTIVE INSTITUTIONS / Kharkiv national university of internal affairs, Ukraine

The article is dedicated to the analysis of the measures of special and individual crime prevention at the open-type criminal-executive institutions.

Key words: prevention, crimes, open-type criminal-executive institutions, limitation of liberty.

Спеціальне та загальне запобігання поєднуються своєрідним зворотним зв'язком. Спеціальне запобігання органічно доповнює і конкретизує загальне, проте заходи спеціального запобігання мають часові межі та реалізуються у розрізі окремих його складових. Спеціальне запобігання вчиненню злочинів засудженими у кримінально-виконавчих установах відкритого типу ґрунтується на загальному, використовує профілактичний потенціал суспільного розвитку загалом.

Загальне та спеціальне запобігання злочинності співвідносяться з усуненням процесів причинності й детермінації злочинності на різних рівнях: макросередовище, соціально-державне середовище (загальне попередження), і середовище середнього рівня, що виділяється за спеціально-кримінологічними критеріями (спеціальне попередження) [9, 445–446], мікросередовище (індивідуальне попередження).

Спеціально-кримінологічні заходи запобігання злочинності мають за мету саме недопущення цих злочинів, зокрема, кримінально карних діянь, які вчиняються у кримінально-виконавчих установах відкритого типу. Спеціальне призначення щодо виявлення та ліквідації, блокування, нейтралізації детермінант цієї злочинності – це головна особливість спеціально-кримінологічних заходів запобігання.

Дослідженням проблем запобігання злочинності в установах виконання покарань приділялась значна увага сучасними вітчизняними вченими: О.М. Бандуркою, О.В. Бецею, І.Г. Богатирьовим, О.М. Джужею, Г.О. Радовим, А.П. Закалюком, А.Ф. Зелінським, І.С. Сергєєвим, О.П. Северовим, О.Г. Колбом, В.В. Лунєєвим, М.П. Мелентєєвим, С.Я. Фаренюком, а також зарубіжними авторами: Ю.М. Антоняном, О.І. Гуровим, І.М. Даньшиним, С.І. Деметєєвим, А.І. Долговою, В.О. Єлеонським, С.Я. Лебедєєвим, Г.М. Міньковським та іншими. У зв'язку з тим, що зазначені дослідження, здебільшого, виконані до набуття Україною незалежності на підставі аналізу стану злочинності в місцях позбавлення волі колишнього СРСР, або – після розвалу СРСР – на матеріалах Російської Федерації, або ж стосуються лише запобігання злочинності серед засуджених в установах виконання покарань закритого типу, то особливої актуальності набуває дослідження заходів спеціального та індивідуального запобігання вчиненню злочинів у кримінально-виконавчих установах відкритого типу.

Метою статті є аналіз заходів спеціального та індивідуального запобігання вчиненню злочинів на прикладі кримінально-виконавчих установах відкритого типу.

Особливості запобігання злочинності обумовили необхідність створення державних органів, функції яких повністю зосереджені на сфері профілактики злочинності. Єдина система комплексних заходів запобігання вчиненню злочинів у кримінально-виконавчих установах відкритого типу складається з різноманітних елементів державного та громадського механізму, де важливе місце належить Державній пенітенціарній службі України (ДПтС України), органам внутрішніх справ (ОВС), прокуратурі, суду та іншим правоохоронним органам. Від цілеспрямованої діяльності та правильної організації профілактичної роботи цих правоохоронних органів залежить загальний стан боротьби зі злочинністю.

Соціальна значущість профілактики злочинів визначається низкою обставин. Вона являє собою найбільш дієвий шлях боротьби зі злочинністю, насамперед через те, що забезпечує виявлення і нейтралізацію її причин. Значною мірою це запобігання самої можливості вчинення злочинів [3, 11]. У процесі профілактики криміногенні чинники можуть піддаватися впливу тоді, коли вони ще не набрали впливу, і через це їх легше можна усунути. Водночас, арсенал засобів запобігання злочинам дозволяє переривати почату злочинну діяльність, не допускати настання шкідливих наслідків. Профілактика злочинності дає можливість вирішувати питання боротьби з нею найбільш гуманними способами та з найменшими втратами для суспільства.

Окремо необхідно звернути увагу на профілактичну спрямованість кримінального судочинства, яка визначається, насамперед, успішним виконанням завдань щодо розкриття злочинів,

виявлення винних осіб та правильного застосування закону, для того, щоб кожний, хто вчинив злочин, був підданий справедливому покаранню, і не один невинний не був притягнутий до кримінальної відповідальності. Виконання цих вимог впливає на виховання усіх членів суспільства, передусім на молодь, посилює повагу до норм права, сприяє виправленню та перевихованню осіб, які вчинили злочини. На жаль, ефективність розкриття злочинів, які вчиняються у кримінально-виконавчих установах відкритого типу ще не перебуває на досить високому рівні.

Для покращення криміногенної ситуації необхідно здійснювати організаційні заходи (серед них одним із найголовніших є посилення охорони, а саме: використання сторожових веж (у разі необхідності їх спорудження), відеоспостереження, прихована сигналізація, трасопошукові пристроїв тощо); технічні заходи (створення приладів, що перешкоджають доступу до місць вільного виходу засуджених за межі установи; заходи контрольно-перевірочного характеру (від контрольних перевірок засуджених на робочих місцях до перевірки після виконаної роботи). Усі ці заходи повинні застосовуватись своєчасно і в комплексі, що дозволить досягти максимального профілактичного ефекту, припинити виявлену злочинну діяльність, запобігти вчиненню злочину засудженими особами, схильними до цього.

Важливу роль у спеціально-кримінологічних заходах запобігання відіграє принцип невідворотності покарання за кожний вчинений злочин. Кримінально-процесуальний закон, разом із завданням щодо розкриття злочинів, викриття винних та притягнення їх до відповідальності, покладає на орган дізнання, слідчого, прокурора і суд спеціальні обов'язки з попередження злочинів.

Такі слідчі та процесуальні дії, як порушення кримінальної справи, притягнення до кримінальної відповідальності, затримання, призначення покарання, хоча і є засобами, що спрямовані на відвернення можливості вчинення даною особою нових злочинів, але вони не ліквідують увесь комплекс чинників, які зумовили вчинення злочину. Тому використання спеціальних заходів кримінологічної профілактики, які безпосередньо спрямовані на виявлення та ліквідацію детермінант злочинів, підвищує ефективність розслідування та судового розгляду кримінальних справ і, за своєю суттю, є її логічним завершенням.

Відповідно до конкретних завдань, що стоять на різних стадіях кримінального судочинства, виділимо напрями спеціального запобігання злочинам: 1) попередження злочинів, що готуються, та припинення тих, що вже почалися; 2) повне виявлення при розгляді кримінальної справи причин та умов, що сприяли вчиненню злочину; 3) вжиття необхідних заходів щодо їх ліквідації; 4) попередження рецидиву злочинів. Ця діяльність охоплює широкий комплекс взаємопов'язаних заходів, які здійснюються різними ланками правоохоронних органів, що координують свою профілактичну роботу по кожній кримінальній справі [14, 194].

Учені-кримінологи мають різні підходи до визначення спеціального запобігання злочинів. Деякі з них розглядають спеціальне запобігання як цілеспрямований процес використання кримінологічних знань і навичок для регулювання поведінки людей з метою дотримання кримінально-правових норм [6, 106; 11, 225–230].

На думку переважної більшості кримінологів, спеціальне запобігання являє собою сукупність заходів, спрямованих на усунення, послаблення та нейтралізацію криміногенних чинників, виправлення осіб, які можуть вчинити злочини [10]. Ураховуючи специфіку нашого кримінологічного дослідження, більше уваги слід приділити характеристиці запобігання саме злочинам, які вчиняються у кримінально-виконавчих установах відкритого типу.

Проведений кримінологічний аналіз ситуації у кримінально-виконавчих установах відкритого типу вказує на необхідність активізації протидії злочинам та правопорушенням, а також нейтралізації криміногенних факторів у даній сфері, припинення процесів зрощування кримінальних структур з представниками відповідних державних органів, кримінального тиску, шахрайства й корупції.

З метою упорядкування запобіжної діяльності в кримінально-виконавчих установах відкритого типу, надання їй цілеспрямованості та забезпечення комплексного підходу до вирішення завдань виявлення і нейтралізації чинників, що обумовлюють існування злочинності, запропоновано проведення запобіжних заходів у кримінально-виконавчих установах відкритого

типу включити відповідно до Комплексного цільового плану запобігання злочинам в органах і установах виконання покарань на період 2010–2015 рр. З урахуванням специфіки проаналізованої запобіжної діяльності у кримінально-виконавчих установах відкритого типу ми виділяємо наступні заходи спеціального запобігання:

- проведення оперативно-розшукових заходів з викриття та розкриття підготовки до втеч, проникнення в установи наркотичних засобів, спиртних напоїв;
- здійснення заходів, спрямованих на виявлення порушень законності;
- вжиття дієвих заходів щодо протидії правопорушенням зі створенням цільових мобільних оперативних груп з досвідчених працівників;
- забезпечення контролю встановлення шляхів вчинення злочинів на території кримінально-виконавчих установ відкритого типу чи за їх межами;
- здійснення перевірки засуджених на робочих місцях та у нічний час;
- здійснення комплексу заходів щодо встановлення місцезнаходження та затримання злочинців, які вчинили самовільне залишення місця обмеження волі.

Пропонується наступна модель ефективності запобігання вчиненню злочинів у місцях обмеження волі:

1. Аналіз і оцінка отриманої адміністрацією кримінально-виконавчих установ відкритого типу інформації у заданому напрямі.
2. Проведення підрозділами кримінально-виконавчих установ відкритого типу роботи щодо виявлення обставин, причин та умов, які сприяли вчинення злочину на території установи, встановлення осіб, які його вчинили.
3. Систематизація і аналіз отриманої оперативними підрозділами інформації, визначення попереджувальних заходів шляхом складання відповідних планів.
4. Усунення негативних умов, здійснення профілактичного впливу на осіб, схильних до вчинення злочину, попередження злочинів, що замислюються або готуються.
5. Оцінка ефективності попереджувальної діяльності оперативними підрозділами кримінально-виконавчих установ відкритого типу.

Одним з елементів системи запобігання вчиненню злочинів серед осіб, які перебувають на обліку у кримінально-виконавчих установах відкритого типу, є індивідуально-профілактична робота, яка проводиться персоналом зазначених установ. Індивідуальна профілактика є одним із найскладніших, однак і найефективнішим видом запобігання вчиненню засудженими правопорушень. З огляду на це, необхідно розкрити зміст даного поняття.

У кримінологічній науці існують досить різноманітні точки зору на дане питання. Так, А.Г. Лекарь під індивідуальною профілактикою розуміє діяльність органів внутрішніх справ по своєчасному виявленню осіб, від яких можна очікувати вчинення злочинів і недопущення вчинення ними злочинів шляхом виховного впливу на них та прийняття інших заходів з подолання їх антисуспільних поглядів, звичок, нахилів [12].

Г.О. Аванесов вважає, що індивідуальна профілактика – це сукупність заходів переконання та примусу, що застосовуються до носіїв антисуспільних установок та орієнтацій. Її мета – попередження негативного процесу формування особистості [1]. Іншої думки з цього приводу дотримуються К.Є. Ігошев та В.С. Устинов, які стверджують, що індивідуальна профілактика являє собою таку діяльність, що спрямована на виявлення осіб, які схильні до вчинення злочину, їх вивчення, а також вплив на них шляхом заходів переконання і примусу [8]. Існує й інша точка зору, наприклад А.І. Алексєєв вважає, що індивідуальна профілактика має справу з усуненням причин та умов, породжених не зовнішніми, а внутрішніми, суб'єктивними детермінантами [2].

Слушною, на нашу думку, є також позиція авторів, які вважають, що в процесі індивідуальної профілактики безпосередній вплив здійснюється не лише на засуджену особу, але й на її найближче оточення (мікросередовище) з метою недопущення злочину і формування законослухняної поведінки [5]. Адже на практиці відомі випадки, коли особи, які перебувають під профілактичним впливом, відчувають досить інтенсивний вплив з боку суб'єктів

запобігання, але залишалися при цьому в криміногенному середовищі, яке впливало на них значно сильніше, ніж усі суб'єкти профілактики разом узяті, що, у свою чергу, призводило до рецидиву злочинів.

Розглядаючи індивідуальну профілактику, як вид індивідуального запобігання злочинам, Ю.М. Антонян вказує, що під нею необхідно розуміти створення обстановки, яка усуватиме шкідливий вплив на особу або ж забезпечуватиме необхідну стійкість відносно нього в процесі морального формування особистості; виявлення та усунення конкретних джерел шкідливого впливу на неї, виправлення та перевиховання (ресоціалізацію) правопорушників [4].

У спеціальній літературі так само зустрічаються такі визначення, як «індивідуальне попередження» та «одиничне попередження», «одиничний рівень попередження» [15]. О.С. Шляпошников писав про дві ланки підсистеми індивідуального попередження: 1) про передбачені законом заходи впливу на особу, яка вчинила злочин, встановлення обставин, що сприяли вчиненню злочину, вжиття заходів щодо їх усунення; 2) про заходи із недопущення окремого злочину, у тому числі із припинення злочину, що готується [15]. «Одиничне попередження», як і попередження на «одиничному рівні», – це лише заходи, що вживаються по факту вчинення злочину або з метою припинення злочину, що готується.

Головним змістом такої діяльності, як правило, є реалізація одноразового заходу зі створення умов, при яких окрема особа чи група осіб з причин, які від них не залежать, не можуть вчинити запланований злочин. Головним завданням індивідуальної профілактики є розробка і реалізація протягом відносно тривалого часу ефективної системи продуманих заходів із впливу, перш за все, на причини та умови, що детермінують злочинну поведінку конкретної, заздалегідь відомої особи. Різниця, як бачимо, суттєва. У силу такої різниці індивідуальне запобігання називається і представляється профілактикою (розуміючи під цим комплексний вплив на причини та умови індивідуальної злочинної поведінки), а одиничне або одиничний рівень називається припиненням, недопущенням вчинення злочину.

Необхідно відзначити, що приведені дефініції не в повному обсязі відображають ознаки індивідуальної профілактики. На жаль, також відсутнє законодавче визначення поняття «індивідуально-профілактична робота». Проект Закону України «Про профілактику злочинів» від 12 травня 1998 р. [13] лише в загальному виді дає визначення індивідуальної профілактики, що зводиться до наступного: індивідуальна профілактика – це здійснення системи заходів, спрямованих на виявлення й усунення причин і умов, що сприяють вчиненню злочинів стосовно конкретної особи. У Законі України «Про міліцію» лише вказано, що співробітники міліції проводять «індивідуально-профілактичну роботу» із засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі [7, 249], однак зміст такої роботи не розкривається.

Кримінально-виконавчий кодекс України (КВК України) та міжвідомча Інструкція, яка регламентує порядок виконання покарань, не пов'язаних із позбавленням волі та здійснення контролю щодо осіб, засуджених до таких покарань, визначають, що обов'язки з проведення індивідуально-профілактичної роботи покладаються на ОВС, проте, на жаль, і ці нормативно-правові акти не містять визначення такої роботи. З урахуванням викладеного спробуємо дати наступне визначення *індивідуальної профілактики серед осіб, які перебувають на обліку в кримінально-виконавчих установах відкритого типу*, – це діяльність співробітників кримінально-виконавчих установ відкритого типу, органів місцевого самоврядування, громадськості, яка спрямована на виявлення осіб, схильних до вчинення злочинів, та здійснення на них профілактично-виховного впливу шляхом застосування системи заходів переконання і примусу з метою усунення та нейтралізації суб'єктивних причин злочинної поведінки, а також негативних детермінант з найближчого оточення таких осіб.

Вважаємо, що таке визначення індивідуальної профілактики (запобігання) необхідно закріпити принаймні в КВК України, адже багато статей даного Закону містять норми, які передбачають проведення індивідуально-профілактичної роботи з особами, засудженими до покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, однак, що це за робота та який її зміст, не розкривається.

Здійснення індивідуальної профілактики злочинів повинно носити комплексний підхід. З одного боку, треба враховувати діалектичну взаємодію цілої низки факторів: економічних, політичних, соціальних моральних, які впливають на свідомість злочинця. З іншого – передбачити участь в індивідуальній профілактиці фахівців різних сфер. Лише об'єднання

зусиль спеціалістів різних галузей у сукупності з цілеспрямованим впливом вказаних факторів здатні привести до успіху індивідуальної профілактики. Комплексний підхід до індивідуальної профілактики дає якісно новий, а значить більш високий рівень впливу на особу злочинця.

За результатами проведеного дослідження запропоновано модель ефективності запобігання вчиненню злочинів у місцях обмеження волі, що містить такі складові: 1) аналіз і оцінка отриманої адміністрацією кримінально-виконавчих установ відкритого типу інформації у заданому напрямі; 2) проведення підрозділами кримінально-виконавчих установ відкритого типу роботи щодо виявлення обставин, причин та умов, які сприяли вчинення злочину на території установи, встановлення осіб, які його вчинили; 3) систематизація і аналіз отриманої оперативними підрозділами інформації, визначення попереджувальних заходів шляхом складання відповідних планів; 4) усунення негативних умов, здійснення профілактичного впливу на осіб, схильних до вчинення злочину, попередження злочинів, що замислюються або готуються; 5) оцінка ефективності попереджувальної діяльності оперативними підрозділами кримінально-виконавчих установ відкритого типу.

Сформульовано визначення *індивідуальної профілактики серед осіб, які перебувають на обліку в кримінально-виконавчих установах відкритого типу*, як діяльність співробітників кримінально-виконавчих установ відкритого типу, органів місцевого самоврядування, громадськості, яка спрямована на виявлення осіб, схильних до вчинення злочинів, та здійснення на них профілактично-виховного впливу шляхом застосування системи заходів переконання і примусу з метою усунення та нейтралізації суб'єктивних причин злочинної поведінки, а також негативних детермінант з найближчого оточення таких осіб.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аванесов Г.А. Криминология. Прогностика. Управление / Г.А. Аванесов. – Горький: Изд-во ГВШ МВД СССР, 1975. – 423 с.
2. Алексеев А.И. Индивидуальная профилактика рецидива преступлений / А.И. Алексеев. – М.: Изд-во ВНИИ МВД СССР, 1975. – 104 с.
3. Алексеев А.И. Криминологическая профилактика / А.И. Алексеев, С.И. Герасимов, А.Я. Сухарев. – М.: НОРМА, 2001. – 491 с.
4. Антонян Ю.М. О понятии профилактики преступлений / Ю.М. Антонян // Вопросы борьбы с преступностью. – Вып. 26. – М.: Юрид. лит., 1977. – С. 25–34.
5. Женунтій В. Регламентация індивідуальної профілактики правопорушень / В. Женунтій, П. Біленчук // Право України. – 1992. – № 4. – С. 41–42.
6. Закалюк А.П. Курс сучасної української криминології: теорія і практика: у 3 кн. / А.П. Закалюк. – К.: Вид. Дім “Ін Юре”, 2007. – Кн. 1: Теоретичні засади та історія української криминологічної науки. – 424 с.
7. Про міліцію: Закон України // Збірник нормативно-правових актів з питань забезпечення діяльності кримінально-виконавчої системи: в 2 т. – К.: „МП Леся”, 2002. – С. 248–261.
8. Игошев К.Е. Введение в курс профилактики правонарушений: [учебное пособие] / К.Е. Игошев, В.С. Устинов. – Горький: ГВШ МВД СССР, 1977. – 93 с.
9. Криминология: [учебник] / под общ. ред. А.И. Долговой. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: НОРМА, 2002. – 848 с.
10. Кудрявцев В.Н. Генезис преступления. Опыт криминологического моделирования: [учеб. пособие] / Кудрявцев В. Н. – М.: ФОРУМ – ИНФРА – М, 1998. – 215 с.
11. Курс криминології. Особлива частина: [підруч.] / [М.В. Корнієнко, Б.В. Романюк, І.М. Мельник та ін.]; за заг. ред. О. М. Джужі. – К.: Юрінком-Інтер, 2001. – 480 с.
12. Лекарь А.Г. Профилактика преступлений / А.Г. Лекарь. – М.: Юрид. лит., 1972. – 102 с.
13. Про профілактику злочинів: Проект Закону України від 12 травня 1998 року.
14. Протидія економічній злочинності / П.І. Орлов, А.Ф. Волобуєв, І.М. Осика та ін. – Х.: Нац. ун-т внутр. справ, 2004. – 567 с.

15. Шляпошников А.С. К вопросу о классификации мер предупреждения преступности / А.С. Шляпошников // Вопросы борьбы с преступностью. – 1972. – № 17. – С. 5–9.

УДК 343.84: 343.915

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНДАРТІВ ООН ЩОДО РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ТА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ НЕПОВНОЛІТНІХ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Іваньков О.І., ад'юнкт

Національної академії внутрішніх справ

У статті проаналізовано міжнародно-правові документи ООН, що визначають загальні засади захисту прав неповнолітніх, які перебувають в умовах місць позбавлення волі. Розглянуті питання імплементації міжнародно-правових документів щодо поводження з неповнолітніми засудженими і ув'язненими у національне кримінально-виконавче законодавство України. Розглянуті передумови створення в Україні системи ювенальної юстиції.

Ключові слова: декларація, конвенція, ООН, мінімальні стандартні правила, правосуддя, неповнолітні, засуджені, ув'язнені, ювенальна юстиція, захист прав.

Иваньков О.И. ОБЩАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНДАРТОВ ООН, КАСАЮЩИХСЯ РЕГЛАМЕНТАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНИХ, НАХОДЯЩИХСЯ В МЕСТАХ ЛИШЕНИЯ СВОБОДЫ / Национальная академия внутренних дел, Украина

В статье проанализированы международно-правовые документы ООН, которые определяют общие принципы защиты прав несовершеннолетних, которые находятся в условиях мест лишения свободы. Рассмотрены вопросы имплементации международно-правовых документов, регламентирующих обращения с несовершеннолетними осужденными и заключенными, в национальное уголовно-исполнительное законодательство Украины. Рассмотрены предпосылки создания в Украине системы ювенальной юстиции.

Ключевые слова: декларация, конвенция, ООН, минимальные стандартные правила, правосудие, несовершеннолетние, осужденные, заключенные, ювенальная юстиция, защита прав.

Ivankov O.I. GENERAL CHARACTERISTIC OF INTERNATIONAL AND LEGAL UNO DOCUMENTS THAT DEFINE THE IMPRISONED JUVENILES' RIGHTS PROTECTION / National Academy of Internal Affairs, Ukraine

The article analyzes the international and legal UNO documents that define the general principles of imprisoned juveniles' protection. The questions of implementation of international and legal documents as to the treatment of juveniles into the national criminal-executive legislation of Ukraine are examined. The preconditions of Ukrainian juvenile justice system organizing are considered as well.

Key words: declaration, convention, UNO, Standard Minimum Rules, justice, juvenile, prisoners, protection of rights.

Розвиток української державності, побудова на теренах нашої країни правової держави потребують ретельного аналізу діючих міжнародно-правових норм ООН та Ради Європи, вивчення позитивного досвіду зарубіжних країн щодо забезпечення прав і свобод людини, а також суттєвого реформування вітчизняного законодавства.

На всіх етапах реформування пенітенціарної системи України особлива увага приділялась питанням забезпечення прав неповнолітніх, які перебувають в умовах ізоляції від суспільства, та, відповідно до статті 20 «Конвенції про права дитини» Організації Об'єднаних Націй, мають право на особливий захист та допомогу [13, 206]. Політика Державної пенітенціарної служби України щодо цієї категорії неповнолітніх громадян формується в межах загальнодержавної політики і охоплює аспекти забезпечення належних умов тримання, охорони їх здоров'я, виховання, загальноосвітнього та професійно-технічного навчання, фізичного, психічного, соціального, духовного та інтелектуального розвитку дітей, підтримання контактів із зовнішнім світом та підготовки до звільнення.

Слід зазначити, що з часів визнання своєї незалежності Україна досягла певних успіхів у справі гуманізації та пом'якшення відповідальності неповнолітніх злочинців відповідно до міжнародних стандартів, орієнтуючись при цьому на вдосконалення національної правової системи відповідно